

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG;
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Szombaton 4. Oktoberben 1788.

A' Fő Hadi Tanáts' jelentései.

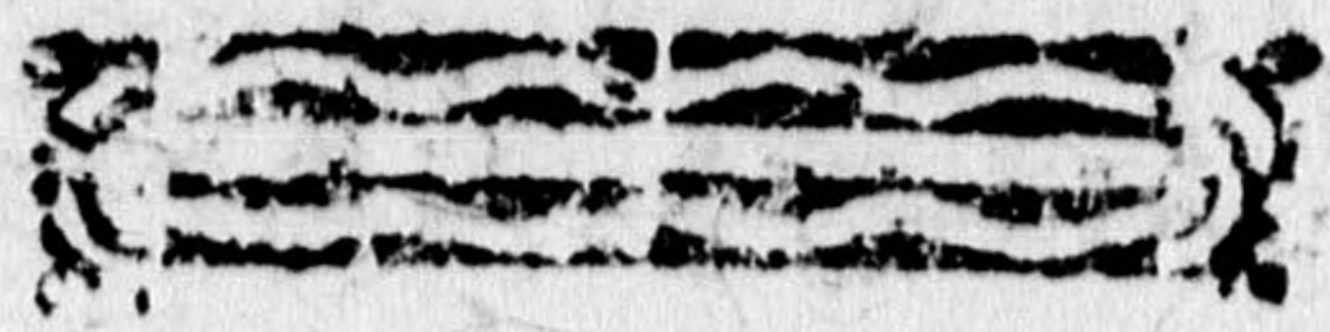
(* *)

A' Nagy Tábornak Fő-szállásáról Sakul mellől
Sept. 23-dikán költ: Illováról a' mi Tábo-
runk Sept. 21-dikén indult-meg Káránsebes-felé; a'
jobb-kéz-felé menő tsoportnak hátul-járó Serge állott
4 Bataliom gyalogokból; ezen-kivül lovasokból és
gránátérosokból: mikor ezek útban vólnának; kö-
zöttök egy költött láрма támadott; és midön a'
szélső Or-állók lövöldözni kezdetek vólna; a' Tá-
bóri akadályokat költöztetőkbe olyan vak félelem

K k k k

és

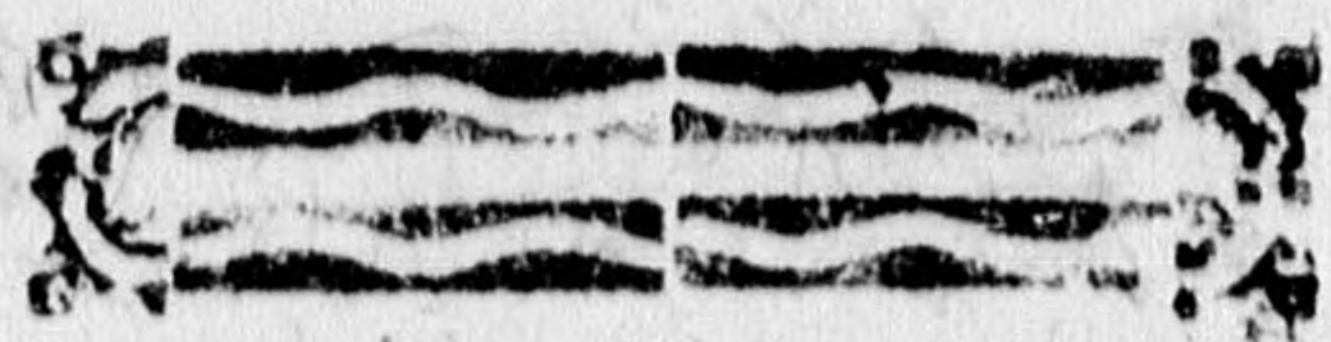
és rémülés állott, hogy a' szekerek mellett lévő kocsifok vagy le-hányták szekereikről a' terhet, hogy jobban szaladhassanak, vagy el-vagdálván a' lovaknak hámsítrangjait, lovaikkal el-nyargaltanak. Mikor észre-vették, hogy félelmeknek semmi oka nem volna, némelyek ismét vissza tértek és útjokat folytatták, de csak ugyan az alatt sok kár esett. A' másik csoport azonban szép rendben *Karánsebes*-be meg-érkezett, a' csoportnak hátul-járó Serge (*arriergarde*) a' nyomban követő ellenséget ottan ottan tartóztatta és vissza-verte. Midőn már *Karánsebeshez* közel vólnának, a' derék úton előrement Húszár Regimentet a' Törökök meg-támodták, úgy hogy ennek a' több Sereghez hátrább kellett vonulni, a' Törökök pedig éppen a' Városig érkeztenek; az alatt a' mi gyalog és lovagjaink már a' Temes vizén túll a' több Sergekkel edgyesültek vala: és midőn a' gyalog Török, a' Török-búzás (*tengeris*) földeken lappangva a' Városhoz jutottak volna, és némely szélső házaknak gyűjtésében foglalatoskodnának; a' mi gyalogjaink a' gyűléshez érkeztenek, onnan az ellenséget visszaverék, úgy hogy *Arményesre* vissza kellett térnie. Részünkről a' hátul járó Seregből el-eseteknek és sebeseknek száma mintegy 150-re megyen: az ellenség közül is igen felesen el-hüllottak, a' mi Húszárjaink 3 Török Zászlókat fogtanak-el. Azon napon a' mi Táborunk *Karánsebesben* tartotta szállását, 22-dikén pediglen virradta előtt, minden ellenségnek látása nélkül *Sakul* mellé költözött, a' hol 23-dikban nyugvó napot (*Raszt-tag, vagy rostokat*) tartott.

Az Erdélyi Tábori-szállásról Talmátsról Sept. 21-dikén költ: A' Kineni örizetnel 14 diken és 15 diken próbálta az ellenség bé-ütni, és Kornétnál az Ólt vizén által jöni; de mind a' mi ágyufaink, mind a' Toskána Húszár Fő-Hadnagy Maurer, mind a' Szabad-sergefeknek Kapitánnya Stoján magokat jól viselvén, az ellenség 30-nak el-vezetésével visszaveretett: részünkről pediglen csak egy Szabad-seregbéli sebesített-meg. Viszont 18-dikon mintegy 2-ezerből álló ellenség, 2 alkalmás ágyukkal, 3 tsoportokban a' Priporai szoross úton Kornét-felé az Ólt vizéig jöttek; a' Kornéti Klastromot és a' vizen által járó révet őrzik vala 100 legények az Orosz és Gyulai Sergekből, egy tüzg Toskána Húszárok és 500 Szabad-sergefek: az ellenség egynéhány ízben igyekezett azon Klastromot el-foglalni vagy rovtani, és a' vizen által-jöni; de a' miéinknek vitéz ellent-állása által tüzljoktól el-estenek, mig végre a' miéinknek mind gyalog mind lovas segittségek érkezvén, az ellenség visszaveretett, és Pripora-felé 3 tsoportban olyan siettséggel el-költözött, hogy a' mi utánok küldött kerülő vigyázatunk (Patrol) ok éleséget, melyet a' Törökök mentekben el-hánytanak, és egy terhelt szekeret hozott vissza magával. Itt jól viselték magok e' következők: az Insinér Májor Schertz, Orosz Fő-Hadnagy Rechini, Gyulai Fő-Hadnagyok Pausch, és Makdermuth, Toskána All-Hadn. Jehelius, és Stoján a' Szabad-seregbéliek Kapitánnya. A' mint a' Kémek mondják az ellenség közüll itten 30-tzan estenek-el, az Argisi Deli Basa pedig nagyon meg-sebesített;

részünkről egy *Gyulai* Kadét, és egy *Toskána* Húszár estenek-el. — Generál *Splényi* olyan rendelést vett, hogy Sergével edgyütt az *Erdélyi* széllekre jöjjön; mely-szerént a' Komendérozó Generál *Fábrisnak* jelentése-szerént, meg-is indult, és az előre küldött Obester *Képiró* már *Románba* meg-érkezett: a' Komendérozó Generál *Fábris* pediglen ki-rendelte a' leg-rövidebb útakot, mellyeken Generál *Splényi* Erdélybe vezesse Seregét.

A' *Horváth*-országi Tábortól *Dvorból Novi* melől *Sept. 23-dikén* költ: *Novi Vára* körül *Sept. 12-dikén* a' második melyékes Sántz, (*Parallele*) a' Vár rontó Battériával edgyütt (*Breche batterie*) mely 6 18 fontos gollyóbifü ágyuknak, és két 10 fontoloknak bé-foglalásokra tsináltatott vala, el-készülvén; még azon éjtszakán a' Vár-béli Törökök, a' mi szegletenként a' Vár-felé közelgető Sántzunkra (*Tranchée* vagy *Lauf-graben*) jobb-felől ki-ütöttek: de Generálm. *Klebeknek* jó rendelései, a' Stutzosoknak a' kertekből való tüzelése, és a' Kartáts, más-fél órai tsata után, őket a' Várba visszamenni kényszerítették; itt részünkről 3-man sebeket kaptanak. — 13-dikon a' mosárok és az ágyuk a' Battériára ki-rakattak; a' Várnak ostroma, a' déli és éjtszaki bástyákra és a' felső kapunak két felén az egyenes kö-falra (*Cortina*) el-kezdődött; mind két részről egész napon folyt az ágyuzás, részünkről 10-en sebesültet-meg. — Azonban bizonyos hirül hozatván, hogy az ellenség *Blagojnál* mely ide tsak 1 órányi járó föld, tsoportozik, és az ostrom alatt lévő *Novinak* szabadítására igyekeznek; tehát azoknak ellenekben

nekben rendelések tétetének, és 14-dikre virradó éjtszakán azok ellen bal-felől egy különös Sántz (*Boyeau*) hányaték; ezen-kivül mintegy 16 ölnyi mezfzeségre a' Várhoz 3 dik melyékes Sántz készítették, melynek jobb-felől való végére Sántz bástya (*redoute*) emeltetett: ezen munkában a' *Stein* Bata-liombéli Zászló-tartó *Klein* félelmet nem esmerő vitézséget mutatott, midőn az Unnáig a' Sántznak ásásán elől járt, a' földet az ásásra ki-mérte és jegyezte; tsak ugyan a' sífakján kerefztül egy gollyó-bis által egy vak ütést kapott, véle edgyütt 7-ten meg-sebefittettek és 4-en el-estenek. — 14-dikén a' *Sergari* fogadónál hajónkon lévő hidunk, felyebb, és a' Várhoz közelebb hozatott; ugyan következő éjtszakán a' 3-dik paralellában, hat 18-fontos ágyuk számára egy ostromló Battéria készítettett, az ágyuk rá-is rakattak, és 15-dikén egész napon rontatott minden-felől a' Vár. — 16-dikon kén Battériáink meg-ujjittattanak, melyeket az ellenség meg-rontott vala, és azután az ágyuzás folytattatott; már ekkor a' bástyák, az egyenes kö-fal, és a' felső kapu alkalmasint le-valának lövöldözve, az ágyufok Májora *Ankenbrand* itten sebet kapott a' lábán. Ezen napon edgyik ör-állónál jelentette magát egy *Noviból* jött Török, a' ki követje lévén némely *Noviban* zárt idegen Törököknek, azt kérte azoknak nevekben, hogy nékiek a' Várból szabados el-költözés engedtetnék; ezen kérést meg nem nyerte; hanem másod napon estve-felé visszabotsáttatott a' Várba illyen felelettel, hogy ha azok magokat hadi-foglyoknak meg-adnák, betsülettel fog-nának

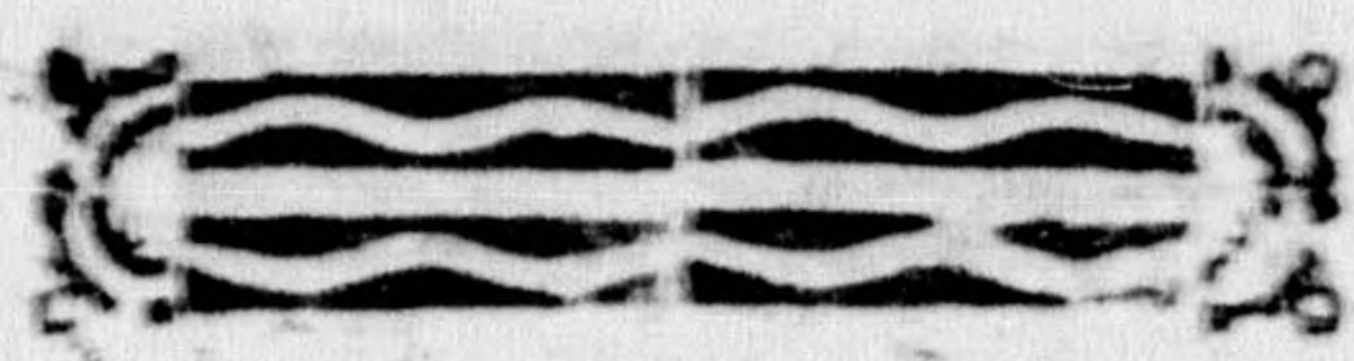
nak mi-nállunk tartatni. — 17-dikre virradó éjtzakán midőn két tágas különös Sántzaink készülnének; rá-találtak a' miéink az ellenségnek külső Sántzára, mely 12-láb-nyomnyi mélységű vala, és az egész Vár körül húzatott vala; virradtakor észre-vétetett, hogy a' Törökök a' Vár-kapujánál ejtett tsorbaságot, földel bé-töltötték vala, a' mely sűrű ágyuzás által ismét azon napon ki-tágasított. Estvéli 8-óra után ki-jöttek azon idegen Törökök a' Várból, és jelentvén magokat a' fő vigyázatnál, kéredzettek a' mi Vezérünk eleibe vezetetni; valának szám-szerént 75-tön, azok között 1 Aga és még két Tisztek, fegyvereiket le-rakván magokat hadi foglyóknak meg-adák és Vezér *Laudon* eleibe vitetének, a' ki rendelést tétete irántok, hogy *Grádiska*-felé el-költöztessenek. *Blágoynál* az ellenségnek csoportja szüntelen nevedett, a' kik feltették magokban, hogy akár mibe kerüljön-is *Novit* meg-szabadittják. — 18-dikra virradó éjtzakán, a' mi különös Sántzaink meg-tágasítottának, a' Váron kívül lévő térségen (*Glacison*) lévő Sántznak mely-fedezője (*Parapet* vagy *Bruszt-vehr*) keresztül vágatott, és a' Vár-árkából a' kö-fal alá két ölnyi alája ásás (*mine*) fúratott; azonban a' Várnak tsorbaságai egész napon a' szüntelen ágyuzás által lassanként tágasítottak: ezen napon 9 sebeseink lettek. — 19-dikre virr. éjtzakán 38 ölnyi hosszúságú álló Sántz húzatott nap-kelet és dél között a' Vár kö-falával által-ellenben; és a' Vár körül lévő fedezett út-mellől némely Sántz kofarak fel-gyújtattak. Hogy a' *Sanna*-vizén túll lévő két Batalionokkal-is

kal-is a' miéink közösülhelsenek , az el-rontott láb-
bas hid helyére hajós hid építettett. — 20-dikra
virr. éjtszakán a' Minák puska-porral meg-töltette-
nek, és reggeli 4-órákor meg-gyújtatván, az által a'
Várnak nagy Sántzába akkora nyilás esett, hogy
egymás mellett 20 ember beléje mehetett. Itten az
alóknak (*Szappeur*) Kapitánnya *Vanschura* egy el-
lenséges gollyóbis által kapott sebével meg-hólt,
még egy *Asó* köz-legénnyel, és 2 meg-sebesített.
Ez alatt midön Vezér *Laudon*, *Klébek* és *Schmac-*
kers Generálokkal a' Várhoz való közelgetésben
foglalatoskodnának, meg-érték, hogy 7-ezerből álló
Törökök, *Blagoyból* a' *Sanna*-vizén túll, a' *Miseno-*
vátz-hegyén álló két Batalionunk-felé közelgetnének;
sőt már 9-órákor a' bé-vágott úton által-jötte-
nek vala: ezen hirnek meg-érkezésekor a' mi lárma-fá-
ink minden-felől lángoltak. A' Vezér mingyárt ló-
ra ülven, egy osztály *Szluinert*, és ágyukat költöz-
tete által a' vizen; elöl vala egy kisebb, hátul a'
nagyobb Sántzunk. 10-órákor a' Török gyalogság
el-kezdette a' tsatát, a' lovaság pediglen távúlról
nézte; 3-szor verettek vissza a' Törökök még-is
mindenkor meg-ujjitották a' tsatát, míg a' mi Vezé-
rünk egy osztályt a' nagy Sántzból, a' kisebb
Sántzhoz előre mozdita: ennek látásán meg-tsüg-
gedtek a' Törökök, és nem bátorkodtak többet tsa-
tázni, hanem hátat fordítottak. Az el-vitteken ki-
vül 97 Török maradt a' tsata helyén halva: ré-
szünkről a' H. *Ferdinánd* Batalionjából 14 el-esett,
és Zászló-tartó *Kölbellel* 46 sebet kapott; a' Szent
György Batall. 3 hólt, 4 sebes. A' Vezér *Laudon*

itt meg-ditsérte Obestflájd. *Otskait*, és Obester *Oreskovitsot*. — Már *Novi Várának* tsorbaságai a' mi Vezéreink itélete-szerént annyira meg-tágasítottak vala, hogy néhol lajtorja nélkül-is bé-lehetett hágni; erre nézve gondolván Báró *Laudon*, hogy a' jött segittségnek visszsa verése által a' Vár-béliek el-tsüggedtek, el-végzé magában, hogy 21-dikben próbát tételsen a' Várba erőszakkal bé-rohanni: erre nézve tsak önként menni akarók ki-választatván, 42 lajtorják készen állanak vala. A' Tisztek közül az *Ototsáner Kapit. Osten*, az *Infinér Kapit. Brádi*, a' *Steinból Kapit. Neszlinger*, a' *Ferdinándból Kapit. Neszmeri*; ugyan az *Infinérek* közül *Kapit. Cerini*, *Fő-Hadn. Dedovits*, *Martinitz*, és *Biánchi* Hadnagyok; ezek önként kéredzettek a' Várba elöll rohanásra. *Kapit. Osten* leg-elöl meg-indult, utánna a' lajtorjáknak vitelére rendeltettek vala némely *Határnokok*, *Brádi* a' nap-nyugoti bástyára az *Unna vize-felöl*, *Neszlinger* a' kapu mellé bal-felöl, *Neszmeri* jobb-felöl rendeltettek vala a' bé-hágásra; minden Tiszteknek, és a' legénység első sorsának sisakjok és pántzéljok lévén, már a' Várhoz szép rendel és bátor el-tökélléssel közelgetnek vala: de mi-helyt a' Vár-béliek ezekre tüzelni kezdének, mindjárt a' lajtorjákat vivők el-hányák a' lajtorjákat, hogy ök-is a' Vár-béliekre tüzelhesenek; ez által az el-lenség alkalmatofságot kapott arra, hogy apró fegyverrel és kövekkel-is akadályoztassák a' bé-rohanókat, mely rendeletlenséget a' Vezér *Laudon* látván, jelt adata a' visszsa-térésre, és tsak a' *Battériákról* folytattatá az ágyuzást. Részünkről el-estenek ezen

pró.

próbában 71-gyen, egy Tisztet edgyütt a' *Várasdi* gyalogokból, kinek neve bé-nem jelentetett: meg-sebesültek pedig 212-ten, kik között a' fennebb említett Tisztek *Osten*, *Brádi*, *Neszlinger*, *Neszméri*-is találatnak. — 22-dikén a' két melyékes Sántzok közzé egy dombra két 8 fontos gollyóbifú ágyuink tétettek, hogy azok által a' Várbéli dolgofok gátoltassanak; nem külömben még egy rontó Battéria-is készítettett, és egy négy Kamaráju fel-gyújtott mina által, a' Vár árka annyira bé-töltetett és tsorbaság nyilt, hogy már azon bé-menni igen könnyü lészén. — Ezen jelentésnek el-indulásakor jöve hirül, hogy a' *Blagoji* Törökök ismét gyülekeznek, hogy *Novit* meg-sabadittsák; már ellenben részünkről-is újra rendelések tétettek. (**)

Erdélyből Szászvárosról. — Azt a' siralmas és szerentsétlen Tudósítást irhatam az Urnak, hogy a' Török egész *Hátszeg*-vidékét el-lepte: égeti, öli, vágja, pusztítja: minden-féle marháit a' Lakosoknak hajtattja-bé Moldovába. A' mi Sergeink magokat ide *Szászváros*-felé húzták, — — — —

+ — (a' rostában maradott.) — —
— — — — — — — —

— — — — — Már most a' *Kurir* készen vala, midön ezen Levelet vevök, azért a' köyetkezendő Levelünkben lészén ezen Levél egészlzen; mert ide több nem fér. Kintsem Hazám! Kedves véreim!

Nagy-Várad 18-dik Sept. — Ma a' *de Vins* Sergeből 800 *Réklutákot* szállítottunk-bé a' Városba, és hólnap *Debretzen*-felé indittatnak. A' mi Várunkban 800 fogoly Törökök tartatnak, kik *Szeged*,

itt meg-ditsérte Obestlájdnak *Otskait*, és Obester *Oreskovitsot*. — Már *Novi Várának* tsorbaságai a' mi Vezéreink itélete-szerént annyira meg-tágasítottak vala, hogy néhol lajtorja nélkül-is bé-lehetett hágni; erre nézve gondolván Bátor *Laudon*, hogy a' jött segittségnek vissza verése által a' Vár-béliek el-tsüggedtek, el-végzé magában, hogy 21-dikben próbát tétessen a' Várba erőszakkal bé-rohanni: erre nézve tsak önként menni akarók ki-választatván, 42 lajtorjájuk készen állanak vala. A' Tisztek közül az *Ototsáner Kapit. Osten*, az *Infinér Kapit. Brádi*, a' *Steinból Kapit. Nefzlinger*, a' *Ferdinándból Kapit. Nefzméri*; ugyan az *Infinérek* közül *Kapit. Cerini*, *Fő-Hadn. Dedovits*, *Martinitz*, és *Biánchi* Hadnagyok; ezek önként kéredzettek a' Várba előll rohanásra. *Kapit. Osten* leg-elöl meg-indult, utánna a' lajtorjájuknak vitelére rendeltettek vala némely *Határnokok*, *Brádi* a' nap-nyugoti báltyára az *Unna vize-felől*, *Nefzlinger* a' kapu mellé bal-felől, *Nefzméri* jobb-felől rendeltettek vala a' bé-hágásra; minden Tiszteknek, és a' legénység első sorsának sisakjok és pántzéljok lévén, már a' Várhoz szép rendel és bátor el-tökélléssel közelgetnek vala: de mihelyt a' Vár-béliek ezekre tüzelni kezdének, mindjárt a' lajtorjájukot vivők el-hányák a' lajtorjájukot, hogy ök-is a' Vár-béliekre tüzelhesenek; ez által az ellenség alkalmatosságot kapott arra, hogy apró fegyverrel és kövekkel-is akadályoztassák a' bé-rohanókat, mely rendeletlenséget a' Vezér *Laudon* látván, jelt adata a' vissza-térésre, és tsak a' *Battériákról* folytattatá az ágyuzást. Részünkről el-estének ezen

próbában 71-gyen, egy Tisztel edgyütt a' *Várad* gyalogokból, kinek neve bé-nem jelentetett: meg-sebesültek pedig 212-ten, kik között a' fennebb említett Tisztek *Osten*, *Brádi*, *Neszlinger*, *Neszméri*-is találtatnak. — 22-dikén a' két melyékes Sántzok közzé egy dombra két 8 fontos gollyóbifú ágyuink tétettek, hogy azok által a' Várbéli dolgofok gátoltassanak; nem külömben még egy rontó Battéria-is készítettett, és egy négy Kamaráju fel-gyújtott mina által, a' Vár árka annyira bé-töltetett és tsorbaság nyilt, hogy már azon bé-menni igen könnyü lészén. — Ezen jelentésnek el-induláskor jöve hirül, hogy a' *Blagoji* Törökök ismét gyülekeznek, hogy *Novit* meg-sabadittsák; már ellenben részünkről-is újra rendelések tétettek. (**)

Erdélyből Szászvárosról. — Azt a' siralmas és szerentsétlen Tudósítást irhatam az Urnak, hogy a' Török egész *Hátszeg*-vidékét el-lepte: égeti, öli, vágja, puztítja: minden-féle marháit a' Lakosoknak hajtattja-bé Moldovába. A' mi Sergeink magokat ide *Szászváros*-felé húzták, — — — —

— — — — (a' rostában maradott.) — — — —

— — — — — Már most a' *Kurir* készén vala, midön ezen Levelet vevök, azért a' következendő Levelünkben lészén ezen Levél egészszén; mert ide több nem fér. Kintsem Hazám! Kedves véreim!

Nagy-Várad 18-dik Sept. — Ma a' *de Vins* Sergeiből 800 *Réklutákot* szállítottunk-bé a' Városba, és hólnap *Debretzen*-felé indittatnak. A' mi Várunkban 800 fogoly Törökök tartatnak, kik *Szeged*,

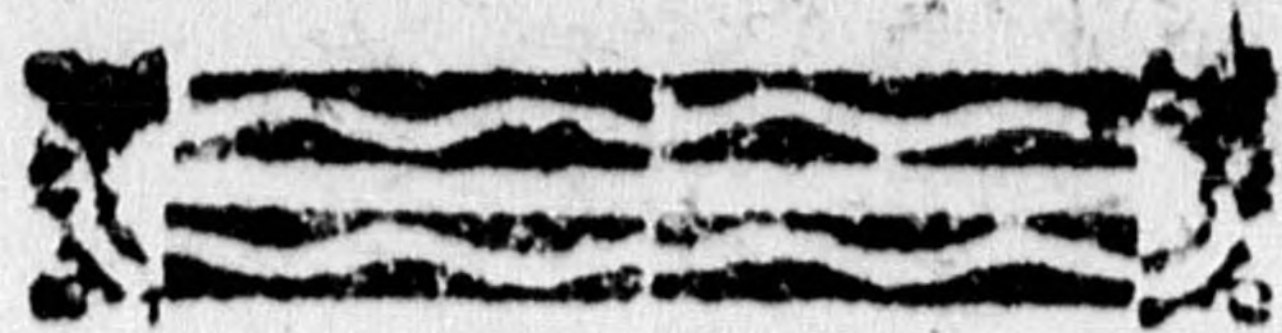

Temesvár, és *Aradról* hozattattanak ide: holnap pedig 1200 sebess katonák fognak meg-érkezni. *Temesvár* és *Nagy-Várad* között olyan mód tsináltatott, mely-szerént a' hadban meg-sebefittetteket és betegeket hordhafsák. Egynéhány 100-at fognak az ide való Püspök Ur *Résidentziájába* helyheztetni; a' többit pedig az el-törlött T. P. *Paulinusok* és T. P. *Franciskanusok* *Klastrómába*. Minthogy a' *Reserva Divisio* az ujj katonáknak tanittásokra a' Tábortól már most vissza-jönek, tehát ide-is ma 1 *Divisio* a' *Gréfen* Húlsár Sergéből, és egy *Divisio* a' *Vürtemberg* *Dragonyosai* közzül meg-érkeztenek.

Sirmia 19-dik *Sept.* Ez vagyon egy innen érkezett Levélben: Ha a' *Török Pántsovánál* a' magok tzéljokat el-találják érni, ugy *Zemlin* nagy veszedelmek közt fog forogni; mert ezeknek már most tellyes igyekezetek az, hogy *Zemlint* semmivé tegyék. — *Belgrádba* egy *Séráskier* 20-ezerrel váratik, és mihelyt ez meg-érkezik, leg-ottan a' mi *Sántza*-inkra és *Zemlinre* szándékoznak ütni. — — Tegnap 500 meg-terhelyt *Tevék* érkezének-meg *Belgrádba*; eleséget hoztanak-é ezek, vagy a' várandó *Seregnek* hadi-portékáit? még eddig nem tudatik; de azt ma észre-vettük, hogy az ellenség megint az ugy nevezett *Hadi-szigetben* munkáladott, a' honnan 9-dik *Sept.* *Zemlinbe* ágyuzott vala. Ha ezen *Szigetbe* nagy ágyukat és bombikat találnak hozni, ugy a' mi *Városunk* oda vagyon; mert 9-dikben csak 3 fontos gollyóbisokkal lövöldözének, még-is a' *Város*' közepéig hatottanak. Ez időtől fogva a' *Városból* mindenek el-szaladtanak. Ekkor a' *Sidók*
a'

a' magok gyermekeiket hordokra verték és úgy viték ki a' Városból, hogy ezeket a' gollyóbistól megöltalmozzák. — Az *Infinér* és föld-ásó (*Szappeur*) Kor magát *Zemlinből Péterváradra* visszahúzza. Valamig *Zemlin* és az ott áfott *Sántzok* fenn állanak, addig *Szabátsnak-is* veszedelem-nélkül van állapotja; de mihelyt ezek az ellenségtől elfoglaltatnak, a' sem maradhat többé a' mostani állapotjában. Tsak edgyetlen egy szerentsés ütközöttünk lehessen a' *Bánátban*, így minden veszedelem nélkül élzünk, és győzedelmet éneklünk. — *Pántsovánál* valóságosan veszedelmes a' dolog; a' *Hadi-népen* kívül itt egy lélek sem találtatik már. Ha a' katoná Bort vagy *Pálinkát* akar innya, az ott hagyott *Pintzékbe* mégyen és ott kereskedik, és majd semmit sem vehet, mivel tsak egy embert sem láthat a' *Tsászári köntösön* kívül; és ha innen visszaketetik vonólni, az ágyukan és a' katonák *Bágáfiáján* kívül minden ott vész; mert egy *Paraszt* sem akar szekérrrel oda menni; mivel az ellenség igen közel van. — A' *Bánátból* írják: „*Kubin* és *Pántsova*, *Fejéregyház* és *Versetz* már a' miéinktől elhagyattak. *F. M. L. Brechainville* a' maga keze alatt lévő *Néppel Denta-felé* visszahúzza magát. *Generál Aspermont* és *Lilien* pedig *Pántsovából* 21-dikben *Oppovába* hátráltak.

A' *Káránsebesnél* fekütt nagy *Táborról* minden még eddig jött *Tudólitálok* nagyon tsonkáson jöttek-bé; de tsak ugyan az itt esett tsalárd lármát, az ez-által esett rémülést, és abból következett kárt alig lehetne le-irni. — 21-dikben egy nagy *Sereg* tól

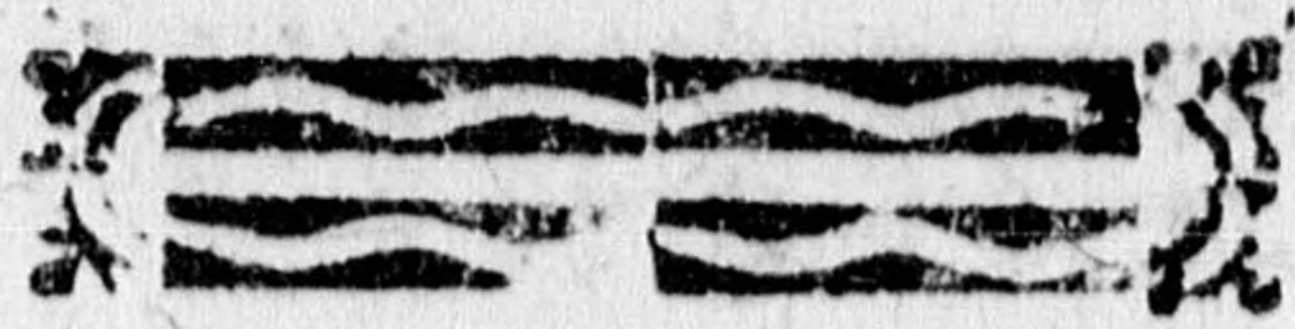

tolvaj és az ellenségtől pénzel ki-bérlett némely Gonosztévők, éjtszakának idején *Lugosban*, hol a' Tábori véghetetlen készület egynéhány 1000 szekerekkel áll vala, tsalárd lármát ütötte nek, házokat gyújtottanak-meg és azt kiáltózták: *itt az ellenség!!* Minden, valami tsak *Lugosban* vala, egyébbről nem gondolkozik, hanem a' szabadulásról és szaladásról. Az utak rakottak valának sok ezer szekerekkel, lovasokkal és gyalog szaladokkal: mindenek első akarnak vala lenni a' szaladásban: az éjtszaka nagyobbította a' félelmes öszve-zavaradást, és így sok emberek veszték-el életeket tsak a' szaladásban-is. A' Tolvajok, kikről a' Budai Ujság azt írja, hogy Oláhok valának, éltek az alkalmazhatósággal, és mindent prédálnak vala, valamihez tsak hozzá nyúlhattanak. Az ezen szaladás által okoztatott kár igen nagynak mondatik; mert az alatt, az ellenség-is el-érkezett, melyről még várjuk a' Tudótást. — A' G. *Nádasdi* és G. *Károlyi* Regementjei legtöbb kárt modotnak vallottaknak lenni. Némely Sergeink éjtszakának idején magokat Karéba vevén, hogy az ellenségtől magokat óltalmozzák, a' hátrabb jövő Sergeink' Tisztjeinek halt! kiáltásokra azt gondolván, hogy az ellenség kiáltja szokása-szerént: hala! hala! tüzet adtanak az ágyukból — és. — *Sámuel Gyulai*-is itten nem kis kárt vallott: ezen Seregből egy Zászló-tartó meg-öletett: 1 Májor és egy Kapitány meg-sebesítették. Végtevére, ugy iratik ezen Tudósításban, el-érkezének a' Magyar Gránátérfok és némely lovas Sergeik 's ugy üzeték-el az ellenség. — Mitsoda állást vett az-után a' Tábor

ma-

magának talám hátrább tudjuk-meg; mert az elégségre vigyázó hivatal, Posta hivatal és a' Tábori Kantzéliária magát *Temesvárba* vonta-viszta. — Ha valamit itt nem jól irtunk, következendő Leveleinkben fogjuk jobbítani; ezzel biztat a' Tudósító.

Egy Illovai Tábortól érkezett Levélnek rövid Summája; melyben Sept. 10-dikén az ellenségnek *Szádovánál* lett bé-ütése alkalmatosságával történt egy olly Nemes tselekedetet iktatunk ide, mely az igaz emberi szívnek és edgy ellensége előtt ki-vont fegyverrel élete veszedelmével álló tsatázó Vitéznek annál nagyobb dicséretére szolgál, az ő emberi szeretettel buzgó szive, az édes-anyának tulajdon születjéhez való természeti forró szeretetét, az halálnak kétséges küszöbében-is, mennél nagyobbban fellyül haladta. — Az *Eszterházi Miklós* Magyar gyalog Sergéből egy Divisio Gránátéros áll vala a' már fellyebb-is említett *Szádova* nevü faluban az ellenség' bé-ütésekor, melynek parantsolatja vala magát négy-szeg-formában (Qvarre) viszta-vonni. Ezen falunak lakosi, kik már a' szinte nyakakon lévő ellenség ellen óltalom nélkül valának, a' mint és a' merre tsak lehetett szaladnak vala életek' veszedelme elöl, mivel az ellenség a' 4-szeg formában magát viszta-vonó népséget nyomban követi vala. Ezen szörnyü rémülésben a' számtalan szaladok között, egy Oláhné-is, mintegy 2 vagy harmad-fél esztendősi fiatskáját vivén az ölében, minden élet reménységén kívül szalad vala, ki, hogy a' maga életét annál inkább megtarthassa, el-veti ártatlan fiatskáját az-után. Az *Eszterházi Miklós* Sergének

Obe-

Obestere Gróf Sztárai, ki maga-is a' 4-szeg-formának közepén megy vala, meg-látja; ki-ugrik a' Nép közzül, és okát kérdi az Oláhnétől, miért vetette vólna-el gyermekjét. Uram! felel az aszszony — én életem reménységén kívül vagyok: a' gyermek nehéz, tartazom a' magam életemet menteni elébb, hogy sem mind ketten el-vesznénk. Az ő emberi Nemet szerető leg-érzékenyebb szivétől meg-illetődött Obester le-ugrik lováról, és a' maga forkában lévő ellenségének szeme láttára fel-veszi lovára a' gyereket, és bé-ngratt a' maga Vezérsége alatt 4-szeg-forma Népség közé, bal-karján a' gyereket a' jobb kezében ki-vont fegyverét fogván mind addig, mig magát a' maga Népével bátorságos helyre helyhezteté. Az Anya az Obesterhez jő, midőn már az ellenség távól vólna, és kéri a' maga gyermekét vissza. Az Obester Ur nem akarja vala néki vissza-adni; mivel már el-végzette vala magában, hogy a' gyerekek gondját viselje és fel-nevelje. Uram! felel az anya, ez a' gyerek enyim: imhól, midőn lovadról le-szök-tél fél-kestyüdöt el-vesztetted, mellyet én azért vettem-fel, hogy a' gyerekekhez való julsomat kereshessem, és ez bizonyságom nékem. Ekkor a' gyermek, midőn az ő anyja vissza-kivánná, mintha az ő jól-tévőjét és élete meg-mentőjét esmerte vólna, az ő gyenge karjatskáival nyakához ölelődik az Obesternek, és nem akar vala édes anyához vissza-menni. Ez az élet' veszedelme között önként bróba-követ ki-állott szörnyü bátorság és az édes-anyai szeretetett kétszeresen meg-győzött emberi szeretet nem érdemlié-meg, hogy Világ végéig emlékezetben maradjon.

A' Budai Ujság Levelekből még ezek-is ide ikattatnak; noha már ezeknek némely részei tudva vagynak. — *Káránsebesből* Sept. 16-dikának éjtszakaiján költ Levél: „ Sem éjjel sem nappal 11-diktől fogva nyugodalmunk egy óráig sintsen, mert a' Törökök némely Oláhoktól vezéreltetvén, a' kietlen erdőkön olyan titkos útakot kaptanak, hogy azokon a' *Vartensleben* Sergének háta-megé kerülvén, azt visszahúzódsra kényszerítették; *Szlatindig* már elő-jöttek: a' Törökök és a' miéink között minden naponként sok ezer ágyu-lövészek esnek, melyek által tsupa Asiai Törökök tsak most egynéhány naptól fogva többen este-ek-el 2 ezernél; részünkről-is el-húllottanak leg-alább 800-an, és igen sokan sebesültek-meg, azok között feles ágyusaink. Mikor 14-dikén (a' mint irtuk vala) Generál *Palavitsini* a' bal-szeménél meg-sebesített vala, helyette állott vala a' Vezérlésre Generál *Hutten*, de ez-is meg-sebesítettvén, juta a' vezérlés a' *Tertzi* Regiment Obesterére. Tegnap a' Törökök *Káránsebest* minden-képpen fel-akarták gyújtani, midőn bal-felől a' hegyekről véletlen le-rohantának vala, de a' mi Húszáraink által, nevezetesen a' *Gréfen* Regimentje-béliek-által ekkor olyan Vitézül visszaverettek, hogy a' Törökök közül 500-an este-ek-el; a' *Gréfenből* 50-nen, a' *Karamélliből* 9-tzen, és a' *Vürtembergéből* 7-ten. “ — Egy más Levél, mely az *Illova* és *Szlátina* között fekvő akkori Táborból Sept. 19-dikén költ: „ Mi szüntelen-való tüzelésben vagyunk; a' múlt éjtszakaián a' Törökök ráütöttek vala Táborunkra, de szerentséfen visszavertük; már egész napon mint egy Várat ugy ostromol.

molják Táborunkat, sőt Bombikot és gránátokat is
 hajigálnak közinkbe, ezek által vettették-fel egyné-
 hány puska-poros szekereinket; de a' gránátok ezen
 kívül kevés kárt tettek közöttünk, azonban a' mi
 ágyúcsaink sem hevertének. Tegnap 2 Török Kémek
 Spionok, hozattatta-bé fogva, edgyik egy Oláh
 Pap, a' másik egy Paraszt Oláh. Mikor éppen eze-
 ket írnam, 18 gránátok hányatának-bé közinkbe,
 de kárt nem tettek. Lärmát hallok! Lóra katoná!
 Végzem a' Levelet. „ — — *Más Levél Temesvárról*
Sept. 24-dikén költ. „ Midőn 20-dikban Szlatinánál
 a' Törökök bé-jöttek, a' hitelt érdemlő Tudósítá-
 sok-szerént az oda való Oláhok által kalauzoltat-
 tak, és akartak a' mi Táborunknak háta-megé ke-
 rülni; melyet a' miéink észre-vévén, változtatták
 álló-hellyeket, és Táborostól bejebb vonúltak. Mi-
 helyt pediglen az ellenség *Káránsebes* Várofsát még
 10 Falukkal edgyütt el-pusztította, mingyárt a' mi
 Sergeinknek ujjonnan kellett magokat hátra-húzni,
 sőt ekkor a' *Lugos* melyéki Faluk' lakosainak meg-
 mondatott, hogy Feleségeiket és gyermekeiket az
 Országba bejebb költöztessék, és magok a' férjfiak
 fegyvert fogjanak: ezen alkalmatossággal élni akar-
 ván az ottani Oláhok, magok a' rémülést és ijed-
 tséget nagyobbították, magok gyújtogattak a' Fa-
 lukban, és kiáltották az ellenség jelen-létét, azon-
 ban az üressen hagyott házakot magok fel-verték
 és prédáltak. A' szegény réműlve *Temesvár*-felé sza-
 ladókat-is az útban az Oláhok meg-támodták, job-
 batska portékáiktól meg-fosztották, sőt a' mint mon-
 datik egy Regiment Kásáját-is ezek el-vették, le-
 vágván az azt őrző katonákat: már annyira ment
 itt az öszve-tsoportozott Oláhság, hogy fényes nap-
 pal a' falukba bé-mennek, azokban gyilkolnak és
 gyújtogatnak. A' Táborig Kásá, Kantzellária, és
 Posta-hivatal ide *Temesvárra* meg érkeztek. A' Ka-
 marális Tisztek Kásájokkal edgyütt *Szegedre* köl-
 töztenek.